

Borók Imre

A Török Hódoltság háborúi

A Magyarország elleni török hadjáratokat nem jellemezte egységes katonamennyiség (létszám). Más volt a tekintélye egy szultáni hadjáratnak, s más volt a renoméja egy nagyvezíri háborúskodásnak, éppen úgy, mint ahogy egy török vilájet (tartomány) pasája által vezetett mezei csatának, vagy épp egy szandzsák (vármegye) bégeje irányította várostromnak is. Ezeket mind különféleképpen becsülték meg a kortársak, s méltányolták maguk a résztvevők is.

Alapvetően kétféle hadjáratot indítottak Magyarország ellen az oszmán- törökök. A birodalmi hadviselés mindig nagyobb szabású volt, mint a regionális jelentőségű, kisháborús török hadjárat. Azért nem volt teljesen mindegy a magyarok részére, ha maga a Fényesség Padisah készült Bécsre, vagy Budát elfoglalni, vagy pedig a simontornyai bégre parancsoltak rá: foglalja el a döbröközi palánkvárat, esetleg ostromolja meg Hídvég párkányát, netán vezessen lovas rablóportyát Csókakő vidékére.

Minden magyar hősiesség ellenére se egybevetethető, Zrínyi Miklós helyzete 1566-ban, Szigetvárnál, ahol a teljes birodalmi hadsereggel és Szulejmán török szultánnal néztek szembe a várvédők; vagy Dobó István gondjai Egernél, 1552-ben, ahol egy birodalmi hadsereggel kellett szembenézniük az erődítmény katonáinak; netán Szondi György tényállása, mikor 1552-ben Drégelynél kellett megvédelmeznie a várat, Ali budai pasa serege ellen.

Míg Szigetvárnál a birodalmi elit katonák harcoltak a magyarok ellen, nagyjából százezer harcossal, addig Egernél a hadjárat végén járó, kivérzett, elfáradt, rengeteg várostromot sikeresen megvalósító haderő küzdött Dobóék ellen. Nem lehettek a törökök sokkal többen negyvenezer vitéznél. Drégelynél Szondi várát a budai pasa regionális hadereje ostromolta meg, mint egy 12000 oszmán hadfival.

Az összevetés kedvéért azt is lehetne írni: nagyságrendileg Szigetvárnál Európa összes hadereje felvonult Zrínyiék ellen, Egernél a teljes Habsburg Birodalom serege támadt rá Dobóékra, míg Drégelynél Szondi György az egész Magyar Királyság hadinépe ellen küzdött.

A török hadak létszámát a kortársak mindig is túlbecsülték. Gárdonyi Géza regénye maga is kétszáz ezer ostromlóról ír, csak hogy a korabeli történetírók mindig is a teljes létszámmal számoltak, s nem vonták le a veszteségeket sem. A Birodalom teljes hadereje nem lehetett egy időben több, mint kétszáz ezer harcos. Csak hogy ez a teljes létszám sohasem támadt egy helyen, egyszerre, egyetlen fronton, hiszen a már elfoglalt területeket, országokat, tartományokat, várakat is őrizniük kellett. Emellett a korabeli ellátási viszonyok, is lehetetlenné tették volna ezt az állítólagos létszámot. Még a hatalmas jövedelem sem volt elegendő ennyi zsoldos katona kifizetésére. Eger viszont nem is volt olyan jelentős erődítmény, mint mondjuk Győr, vagy Pozsony, Nagyvárad vagy Kolozsvár. Az 1552-es hadjárat teljes hadereje megközelíthette akár a hetvenezer harcost is. Ám Ahmed pasa kezdeti hadereje nem haladhatta meg a 40000 főt, míg a budai pasa ereje még a tízezer harcost sem.

Ez egyébként arra is utalt, hogy a birodalom központjában, Konstantinápolyban (Isztambul-

ban) mekkora jelentőséget tulajdonítanak a hadjárat sikerének.

A Hódoltság másfél-két évszázada alatt nem kevesebb, mint ötven különböző hadjáratot vezettek a törökök Magyarország ellen. Ezeknek mindig pontosan kijelölték a hadicéljait. A kisebb portyázások, néha nem voltak egyebek, mint egy-egy seregmustra, meglepetésszerű hadiszemle lezárásai.

Az Oszmán Birodalom európai részét a törökök Ruméliának nevezték, míg az ázsiai rész neve Anatólia volt. Az utóbbi seregestjei nem minden esetben vettek részt a hadjáratokban, hisz nekik is meg kellett kísérelniük a perzsák elleni hódítások kiterjesztését. Lovasság és gyalogság mellett a tüzéség is jelentős szerepet kapott a török hadseregben. Az isztambuli központból elinduló sereget mindig kiegészítették az útba eső, kisebb regionális seregestekkel is.

A másik, nagyon jelentős tényező, mely gátat szabott az oszmánok magyarországi terjeszkedésének, nem volt egyéb, mint a hatalmas távolság. A kutatók úgy számolnak, hogy az Isztambul és Buda közötti óriási távolságot (nem légvonalban számolva kb. 1500 km!) a török hadsereg nagyjából három hónap alatt tette meg gyalogosan menetelve. Mivel Kászim napjára (október 26.-a) a törököknek hagyományosan be kellett fejezniük a hadjáratot, áprilisi indulással számolva, egy-egy magyarországi hadjáratra négyhat hétnél, esetleg két hónapnál több nem jutott. Bécs 1529-es ostromát Szulejmán szeptember 22-én kezdte meg, s október 15-én már fel is kellett adnia.

A harmadik jelentős tényező, mely befolyásolta a törökök magyarországi hódításait, nem volt más, mint a zord időjárás. A kis jégkorszaknak is nevezett idő, a szinte folyamatos esőzések, gyakran elpusztították szinte a teljes termést. A Duna vize is sokszor befagyott. A kitörő éhínségeket nagyon nehéz volt megfékezni. A tél november-től márciusig húzódott, rengeteg hóval, sok jéggel. A tavasz sokszor késett. A nyár hűvös volt, s alaposan le is rövidült. Az őszi hatalmas esőzéseket hozott. A száraz évszakban minden víz eltűnt a folyóvölgyekből, míg a nedves évszakban mindent elborított a kiáradt víz.

Szultáni (birodalmi) hadjáratok Magyarország ellen

1526. augusztus 29-én, a mohácsi csatában vezette Szulejmán török szultán hadait Magyarország ellen. Itt és ekkor a teljes birodalmi hadsereg állt szemben Lajos király és Tomori Pál fegyveres erőivel. Vagyis legfeljebb tízezer gyalogos janicsár és legfeljebb 25 ezer lovas szpáhi, 160 különböző méretű ágyús tüzéséggel megerősítve. A teljes hadsereg létszáma elérhette akár a 60-80 ezer katonát is, de ennek jó része nem volt fegyvelmezett, reguláris, teljesen felszerelt zsolddal ellátott katona. Csak az udvari haderő létszámát egészítették ki ezek. A távolabbi, afrikai és ázsiai tartományok is mind elküldték haderejükét a szultán parancsára.

A szultán személyes megjelenése óriási jelentőséggel bírt, nemcsak katonai szempontból, hanem vallásilag is. Szulejmán nemcsak oszmán

Fotó: Internet

szultán volt, hanem muszlim kalifa is egyben. Egyetlen európai uralkodó vetélkedhetett volna talán csak vele jelentőségében, ámde a német-római császár személyesen sohasem tisztelte meg jelenlétével a keresztény hadsereget. A szultáni hadjáratok csaknem mindig elérték tervezett céljukat, már ha azok egyáltalán reálisak voltak. Szulejmán szultán nem kevesebb, mint hét hadjáratot vezetett Magyarország ellen, közülük csak kettő nem érte el a célját (Bécs 1529, Kőszeg 1532). Utódai közül csak III. Murád szultán járt a Hódoltságban, a tizenöt éves háború ideje alatt, (1596), mikor sikerült elfoglalnia Egert. Végül II. Musztafa háromszor látogatta meg a Birodalom veszélybe került végvidékét, 1695 és 1697 között. Személyes megjelenésével akarta megfordítani a felszabadító háború eredményeit. Ámde a zentai csatában a szultán hadai vereséget szenvedtek Savoyai Eugén herceg seregétől.

A nagyvezíri hadjáratok

Ezek ugyanúgy birodalmi felhatalmazású hadjáratok voltak, mint a szultán összecsapásai, ám jelentős presztízs csökkenéssel jártak. Hiszen egy nagyvezír, legyen bármekkora hatalma is egyébként, tulajdonképpen nem volt más, mint egy bármikor lecserélhető, kudarcáért végső soron azonnal kivégezhető rabszolga. Még az olyan jelentős nagyvezíreknek is számolni kellett ezzel, mint Pargali Ibrahim pasának (Szulejmán személyes barátja!). Rüstem pasa (a szultán sógora!) sem járt jobban, őt is többször lecserélték. Szokoli Mehmed pasa 14 esztendeig volt a birodalom második embere.

A XVII. század második felében a híres-hírhedt Köprülü család tagjai sem tudták megállítani tartósan az oszmán birodalom hanyatlását. Pedig Köprülü Mehmed pasa (1656-1661), vagy Köprülü Fazil Ahmed pasa (1661-1676), éppen úgy, mint Merzifoni Kara Musztafa pasa (1676-1683) szintén mindent megtettek ennek

érdekében. Köprülü Fazil Musztafa pasa nagyvezír, maga is elesett a szalánkeméni csatában, ám személyes áldozata is hiábavalónak bizonyult. A Köprülü családhoz hét nagyvezír köthető, akik jelentős szerepet játszottak az Oszmán Birodalom történetében. Csakhogy az a válság, melyet meg akartak oldani, egyszerre volt politikai és katonai, gazdasági és pénzügyi vonatkozású. Minden gondot, egyszerre, nem oldhattak meg. Ez a válság egyaránt hatással volt a társadalomra és a kormányzásra, de az egész civilizációra, ám még a vallásra is.

Olykor bizony még az is előfordult, hogy egy-egy alkalmatlannak bizonyult nagyvezírt leváltották a rangjáról. Ilyenkor, ha szerencséje volt, nem végezték ki. Számára kedvező fordulatok után akár még vissza is helyezhették a méltóságába. Némelyik akár háromszor-négyszer is viselhetette a második legfényesebb oszmán rangot.

Ha a nagyvezír vezette a hadakat, ő szintén mozgósíthatta a Birodalom minden erőforrását, így nemcsak a ruméliai (európai) csapatokat, de az anatóliai (ázsiai) seregeket is.

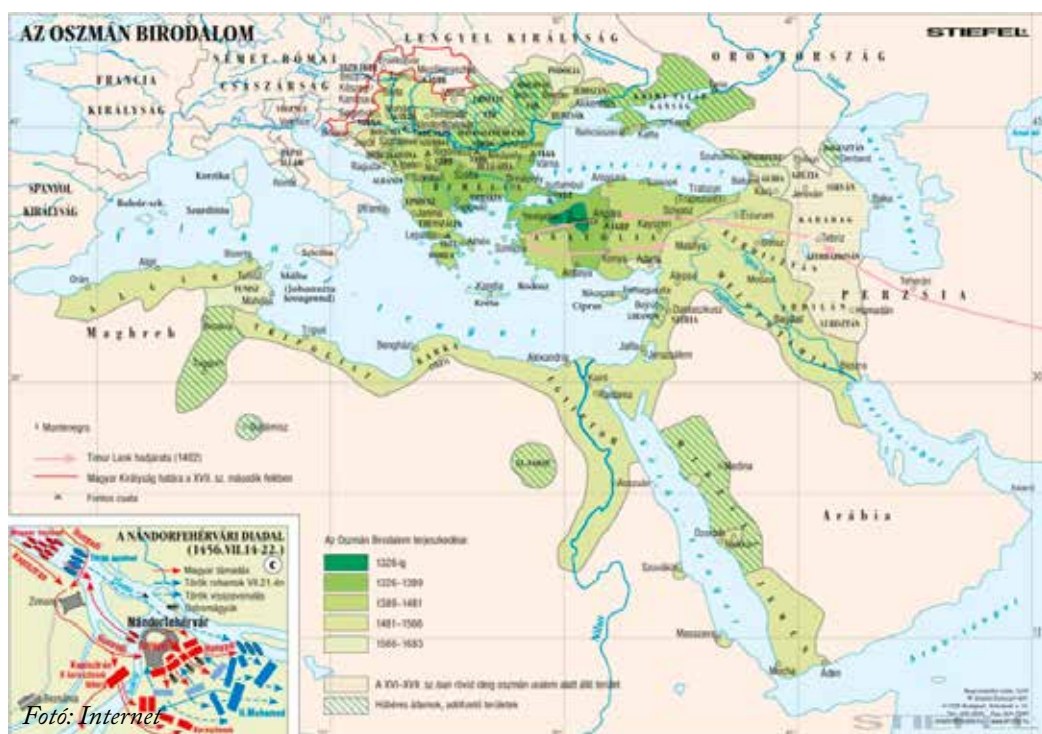
Magyarország ellen nem kevesebb, mint tizenhárom olyan hadjáratot indítottak a törökök, ahol maga a nagyvezír személyesen irányított. A tizenöt éves háború ideje alatt (1590-1606) Szinán pasa volt az első, aki hadjáratot vezetett. Őt Bocskai István Gyurgyevónál legyőzte. A hadjárat célja Palota és Veszprém, valamint Győr elfoglalása volt. Damat Ibrahim nagyvezír azért érkezett, hogy Kanizsa fontos várát elfoglalja. Az erődítmény megszállása után egy teljesen új közigazgatási egységet, vilajetet szerveztek a frissen birtokba vett Kanizsa köré. Jemiscsi Haszán pasa nagyvezír Székesfehérvár visszavételét és megtartását tűzte ki célul. Lala Mehmed pasa, mint nagyvezír, Estergom biztonságáért felelt. Ő volt az, aki felajánlotta a királyi koronát Bocskai István erdélyi fejedelemnek, aki azonban nem fogadta el, s nem is használta a fejéket. Az erdélyi fejedelmek fékmentartására, megregulálására is ügyeltek hadjárataik idején a nagyvezírek. Köprülü Fazil Ahmed pasa Érsekújvár bevételét tartotta elsődleges céljának 1663-ban. Egy esztendő múlva Kanizsa felmentésére érkezett hazánkba. Kara Musztafa pasa 1683-ban Bécs ostromára érkezett, míg Szulejmán pasa Budát szerette volna felmenteni, 1686-ban. Mint láthatjuk, a nagyvezírek célpontjai Magyarországon mindig is a legerősebb várak voltak.

Szerdárok is vezethettek hadseregeket a Hódoltság és Erdély ellen

A szerdár szó jelenése: katonai vezető, egy konkrét feladat elvégzésére kijelölve. Megbízásának idejére széles körű jogokat kapott. Kinevezésével kívülálló lett a rangsorban. Még a szandzsákbégek és a beglerbégek, sőt a vezírek és a pasák is engedelemmel tartoztak neki. Ilyen szerdárokat leginkább akkor neveztek ki a hadjáratok során, ha el akarták kerülni a kétfeltes harcokat. Ekkor mondjuk a nagyvezír küzdött Anatóliában, míg a frissen kinevezett szerdár Ruméliában.

Ez fordult elő 1552-ben először, mikor Kara Ahmed pasa másodvezír lett a szerdár, így parancsolhatott még a budai beglerbégnak, Ali pasának is. Míg az előbbi magával hozta ötvenezres hadseregét, addig Ali csak a saját, budai tízezres hadára támaszkodhatott.

Később még az is előfordult, hogy a bosnyák beglerbég, mikor szerdár lett, parancsolt a budai pasának, noha igazából alacsonyabb rangú kato-

na volt, így a szerdár részesedett a főhatalomból, noha időben és térben korlátozva volt. Amennyiben több azonos rangú személy vett részt a török hadjáratban, mindig tisztázták, hogy kié a főhatalom. 1552-ben fordult elő először, hogy szerdárt neveztek ki a magyarországi hadjárat élére. A Hódoltság végéig még nyolc alkalommal neveztek ki szerdárt a hódító hadsereg vezetésére. Többnyire a fontosabb erődítmények védelmére, Buda és Esztergom felmentésére, Tata és Várad várának ostromára, vagy az Erdélyi Fejedelemség megbüntetésére jelölték ki a szerdárokat. (1659-ben, majd egy esztendővel később is, Szejdi Ahmed budai pasa kapta meg ezt a címet, így automatikusan vezíri rangra emelkedett, s ideiglenesen helyet kapott a dívánban, a Birodalom legfontosabb irányító testületében).

A ruméliai (európai, balkáni) jelentőségű hadjáratok

Ezek a háborúk már nem összbirodalmi érdekeket szolgáltak, kisebb jelentőségűek voltak, helyi harcoknak számítottak. Természetesen ezekben is hatalmas hadseregek vettek részt, ám közel sem rendelkeztek olyan létszámmal és akkora haderővel, mint a birodalmi és nagyvezíri, vagy a szerdári csapatok. Például nem vettek részt bennük portai janicsárok és udvari nehézlovások sem. Ez természetesen annak is volt köszönhető, hogy Magyarország a Birodalom végvidékén terült el, sohasem éltek lakói teljes békességben. Amennyiben külső támadás érte a Hódoltságot (mondjuk a Habsburgok részéről), bevetették a birodalmi hadsereget. Ha kisebb erejű támadás történt, annak elhárítását a budai pasára bízták.

Valahányszor a teljes ruméliai hadsereg-re szükség volt a Magyarország elleni harcban, segédcsoportok is érkeztek Havasalföldről és Moldvából. Majd megjelentek nálunk a rettegett tatárok, a krími és nogáji hordák tagjai is, Budzsákból és Dobrudzsából, esetleg Jediszánból és Dzsambulakból. Többnyire a krími tatár kán parancsolt nekik. Ilyenkor a tatár hadsereg centrumát maga a kán parancsnokolta, míg a jobbszárnyát a kalga, vagyis a kán hadvezére irányította, a sereg balszárnyát a kán trónörököse, a nureddin vezette. Alájuk tartoztak a mirzák, akik a portyázó seregtesteket vezették a magya-

rok ellen. Ezek a bejek többnyire a jelentős krími tatár nemzetségekből származtak, a Sirinek és Barinok, Mangitok és Arginok, Szidzsiutok és Kipcások nemzetségfői közül kerültek ki.

A regionális jelentőségű hadjáratokban természetesen részt vettek a balkáni szandzsákok és vilajetek hadinépei is. Mindössze háromszor történt meg a Hódoltság történetében az, hogy ekkora jelentőségű támadás érte a magyarokat. Kettőt közülük Jahjapaszáde Mehmed szend-rői bég vezetett. Célja nem volt más, mint Buda és Pest védelme. 1551-ben Szokollu Mehmed ruméliai pasa hódította meg Becsét, Csanádot és Becksereket várát a Tisza mellett.

A budai pasa hadjáratai

A legtöbb hadjáratot magyarok ellen a budai pasák vezették (értelemszerűen 1541 után). Nemcsak amiatt volt ez így, mivel egykor magyar főváros volt, emde egyben a legfontosabb végvárnak is számított a Hódoltságban. Hiszen Buda várát, az ország egykori székhelyét, a Hódoltság ideje alatt sokszor megostromolták, számtalanszor szerették volna visszafoglalni a keresztények, mielőtt 1686-ban ez sikerült volna nekik. Az is sokszor előfordult, hogy a kisebb-nagyobb török seregek Buda környékén gyülekeztek, innen indultak el a hadjáratra. Buda beglerbége, egyedül a Török Hódoltságban, maga is tarthatott dívánt, fontos tanácskozást. A budai pasa címének elnyerése gyakran vezíri rangot is jelentett egyben.

Rangban mindig is más magyarországi vilajetek irányítói felett állt, méltóságban megelőzte a többi tartomány pasáját, legyen az Temesvár vagy Győr (Pápa), Kanizsa vagy Várad, Újvár vagy Eger beglerbége. Ő irányította így gyakorlatilag az egész Hódoltságot is. Legfeljebb egy kinevezett szerdár, vagy egy nagyvezír parancsolhatott neki a szultán után. Szinte egy teljes hadsereg volt rábízva. Körülbelül tízezer janicsárnak parancsolt. A budai pasa irányította a lovas szpáhikát is, mind a vilajetekben, mind pedig a szandzsákokban. Teljes hadereje (melyet sohasem vihetett magával egyszerre!), elérte és meghaladhatta akár még a 25 ezer főnyi sereget is. Lovas katonák és gyalogosok éppen úgy az irányítás alá tartoztak, mint ahogy a tüze-
 rekek

(topcsik) is. Gyalogos azabok és lovas akindzszik éppen úgy szolgáltak a seregben, mint irreguláris harcosok, martalócok és gönüllük is.

Természetesen nem hiányozhattak a budai pasa seregéből a kiegészítő egységek tagjai sem: a vár iparosai és fegyverművesei, de még a zenészek, vagy a muszlim imahelyek alkalmazottai is részt vehettek a hadjáratokban. A Duna-menti erődítményben biztosan állomásoztak vízi egységek is. Külön parancsnok állomásozott nemcsak a Dunán és a Tiszán, de a Dráván, sőt még a Mura folyón is. A Balaton is önálló vízi előjárót, kapudánt kapott. A tavon is külön flotta állomásozott.

A budai pasa hadjáratai arra voltak jók, hogy kiszélesítsék a birodalmi hadsereg által elért eredményeket. Számos kisebb-nagyobb várat erődítményt foglaltak el a magyaroktól. A budai pasák tartották szellem Erdélyt is, ők fegyelmelték meg, ha kellett, a fejedelmeket is. Sokszor rajtuk is függött, ki lett kinevezve Erdélyuralkodójává, támogatásukon igen sok múlt. Mindemellert kötelességük volt a vilájetek pasáinak, beglerbégjeinek ellenőrzése, irányítása.

A Török Hódoltság hadjáratainak egyharmadát, majd húsz hódító próbálkozást irányítottak a budai török pasák. Ők hódították meg Hatvant, Ozorát és Simontornyt, Ezek a pasák terjesztették ki a török uralmat a Maros völgyére. Ők foglalták el a nógrádi és a gömöri magyar várakat. Ők ostromolták meg Kaposvárt és Füleket. Ezek a budai pasák támogatták Bethlen Gábort, trónra lépésekor és hadjárataiban egyaránt. Szejdi Ahmed volt a budai pasa, aki kifosztotta Erdélyt a büntetőhadjárat során, és 1660-ban felgyújtotta a hajdúvárosokat. A budai pasák támogatták többnyire a kurucokat is, Isztambul utasításainak megfelelően.

Előfordult azonban az is, hogy egy-egy vár ostromával kudarcot vallottak (mint Ali pasa Szigetvárnál, 1556-ban.). Ilyenkor rettegthettek a selyemzsinórtól, hiába volt nagy hatalmuk. A Török Hódoltság ideje alatt több mint hatvan budai pasa váltotta egymást. Egyáltalán nem volt ritka, hogy egyikük-másikuk többször is betöltötte ezt a méltóságot.

Fotók: Internet

A regionális, országrészekre kiterjedő, vilájetbeli, tartományi hadjáratok

Minden egyes török tartománynak megvolt a különleges feladata Magyarországon.

A temesvári vilájet főként Erdélyt figyelte, az ottani eseményekre avatkozott bele legtöbbször. Természetesen a temesvári pasa hatásköre alá tartozott a vilájet (tartomány) összes szandzsákbégsége (megyéje) is: Modava és Csanád, Lippa és Gyula, de még Jenő is. Győr és Pápa vilájete Bécset, a császárvárost kísérte figyelemmel, valamint Észak-Dunántúlt. Az érsekújvári vilájet pasájának hatáskörébe tartozott a volt Bányavidéki Főkapitányság ellenőrzése, vagyis a Felvidék szemmel tartása. Ezt az alsó-magyarországi főkapitány próbálta akadályozni valamiféleképpen. Az egri vilájetpasa igazgatása alá tartozott a hatvani és szolnoki szandzsákbégség területe is. A váradi török pasa kötelessége volt még a korábbi Tiszántúli Főkapitányság ellenőrzése, Erdéllyel egyetemben. Ezt a felső-magyarországi főkapitánynak kellett korlátoznia. A kanizsai vilájet pasája alá volt beosztva a pécsi és a szigetvári szandzsák. A kanizsai pasa vagy beglerbég azt a feladatot kapta Isztambulból, hogy tartsa szemmel a Dél-Dunántúlt, a Vendvidéket és Szlavóniát, no meg Horvátországot is.

Az egyetlen vilájetbeli katonai akciók ritkán eredményeztek hatalmas térségek meghódítását, újabb területek szerzését, Inkább kisebb erősségek – meglepetésszerű – megszerzését jelentették. Az ellenséges portyázókat is féken kellett tartaniuk.

Gyakran nem is tekintették őket igazi háborúnak, legfeljebb kisebb csatározásnak, ami csak arra jó, hogy fenntartsa a harci készséget. Igazi hadiállapottá se fajulhatott el sohasem. Tényleges háborúk folyamán azonban mégis fontos szerepük lett: mellékfrontokat nyitottak, ellenséges csapattevéket kötöttek le, segélyhadakat riasztottak vissza.

Annak idején, mikor Szulejmán szultán hadserege 1566-ban megtámadta Szigetvárt, a temesvári vilájet csapatait tartalmazó csapatrész Gyula elfoglalását kapta feladatául. A Kerecsényi László kapitány által védett gyulai várat Pertev pasa,

mint másodvezír, 66 napi ostrom után vette be. Közben Arszlán budai pasa a vilájet hadaival a Győr alatt gyülekező keresztény segélyhadat figyelte, beavatkozásra és hírvitelre készen.

Amikor Sziget elesett, vele együtt a törökök megszerezték Vízvárt és Babócsát, Csurgót is. Nem sokkal korábban, Hamza fehervári bégnek tartományi hadaival önálló hadmozdulatok és várostromok során sikerült bevennie Hegyesd és Tapolca erődítményeit, akárcsak Tatát.

A kistérségi, szandzsákbeli, megyei háborúk

Tulajdonképpen ezek a hódoltságbeli mindennapok részei voltak, így okozták a legnagyobb károkat a magyaroknak. Egy vagy két szandzsák török hadinépe indult hadjáratra. Ezek inkább nagyobb szabású rablóportyák voltak, semmint valódi oszmán hadmozdulatok. Nem is biztos, hogy mindig katonai céljaik voltak magyar területen: a zsákmányszerzés, a rabszolga-vadászat, sőt még a pusztá megfélemlítés és az adóztatás kiterjesztése is lehetett.

Olyan személyek vehettek részt rajtuk, mint a híres Csonkabég, vagyis eredetileg Mehmed Csolak. Bosnyák eredetű volt. Keresztény szülők gyermekének született. Remekül lovagolt és pompás kardforgató volt. Bal kézfejét egy magyarok ellen vívott csatában ugyan elvesztette, de ezt egy ezüst ereklyével pótolta. Később ő lett a nógrádi török végvár kapitánya. Ő tolmácsolt a budai pasának, mikor az kurucokkal tárgyalt. Később, Buda bevétele után tíz évvel, 1696-ban megkeresztelkedett, egész családjával együtt. Maga I. Lipót császár lett a keresztapja. Fogyatékosága ellenére is megmaradt a katonai pályán, még a Rákóczi-szabadságharc idején is életben volt, sőt egy magyar huszárezred tulajdonosa lett.

A szandzsákokban katonai szempontok szerint, nemcsak romboltak a törökök, de olykor építkeztek is. Így keletkezett a budai vilájetben Dzsánkurtaran (Adony) erődítménye, és Dzsánfedá (vagyis a mai Jászberény) vára. Hamza bég szerája Erdnél, Kizilhiszár palánkjá (Pilisvörösváron), Dzsigerdelen és Tepedelen testvérerődjei Esztergomnál épültek fel. Bügürdelen vagy mai magyar nevén Drégelypalánk is török építésű erőd, Szerdahelynél, a szekszárdi szandzsák területén épült fel a Jenipalánknak elnevezett erősség. Az Al-Duna mellett készült el Daudabad határvára, míg a Dráván az eszéki híd jelentett fontos utánpótlási bázist. Párkányokat is építettek a törökök, vagyis kisebb vigyázóházakat.

A szandzsákok csapatai sokszor csatlakoztak a főszereghez, gyakran ők alkották az elővédet. itt tudtak legjobban zsákmányt szerezni, s kiaknázni portyákon szerzett helyismeretüket. Olykor még diverziós hadműveleteket is végrehajtottak a szandzsákbégek. Ilyenkor a kiürült szandzsák területét egy másik, belsőbb török szandzsák katonái védelmezték meg.

Ne feledjük el azonban, hogy a törökök másfél-két évszázados folyamatos küzdelem árán sem tudták megszerezni Magyarország teljes területét, véglegesen leverni a magyarokat, s minden erőfeszítésük dacára sem tudták végrehajtani világalpolmi terveiket. A hajdúvárosok sohasem hódoltak be teljesen az oszmánoknak. Lakóik, a hajdúk a törökök legnagyobb ellenségei közé tartoztak. 1521-ben Szulejmán szultán elfoglalta Nándorfehérvárt és Szabács várát, 1718-ra viszont, a keresztény seregek a Temesköz elfoglalásával végleg kivetkék a törököket a korabeli Magyarország teljes területéről.